

Mir • svoboda • pravičnost

Bojevniki

Glasiló Zveze bojevnikov

Ta številka je posvečena naši najmarljivejši skupini Ljubljana—Moste.

Skupine

Naša moč je v posameznikih, ki se zbirajo v naši organizaciji, v naših skupinah. Skupine so celice, iz katerih diha življenje, procvita zajedniški duh in se daje pobuda za delo Zveze bojevnikov. Zato so naše skupine popolnoma samostojna društva, sama imajo vso neomejeno oblast za delo po skupinskih pravilih. Skupine volijo tudi osrednji odbor Zveze bojevnikov, saj pošiljajo na občni zbor zveze na vsakih dvajset članov enega odposlanca.

Potreba medsebojnega dela vseh bivših vojakov, ki so se udeležili svetovne vojne, je zlasti v današnjih dneh zelo nujna. Saj vsepovsod trka na vrata beda in trpljenje, poleg tega se pa svet z mrzlično naglico pripravlja na novo klanje, ki bo hujše od vseh dosedanjih. Mi bivši vojaki smo pač prvi poklicani, da vsepovsod zastavimo svojo besedo, svoj glas in da v zboru, z vsemi tovariši zakličemo po vsem svetu: Nehajte z oboroževanjem, nehajte z zatiranjem ljudstev in narodnih manjšin, ne mislite več na prelivanje krvi! To pa moremo storiti le, ako smo enotni in združeni pred svetom. Zato so prav posebno potrebne naše skupine.

Naše skupine imajo tudi namen, da goje prijateljstvo med člani, da skrbijo za moralno, pravno in gmotno pomoč članom, invalidom in sirotam v vojnah padlih vojakov, da pospešujejo napravo primernih spomenikov padlim tovarišem, da delajo za ureditev vojaških pokopališč in skrbijo za počastitev spomina padlih vojakov, da se zavzemajo

za pravične koristi članov, da skrbijo za izobrazbo svojih članov, da utrjujejo narodno in državno zavest in edinstvo, da pobijajo kriva mnenja, ki jih o našem narodu širijo po svetu naši sovražniki, da delajo za dobrobit in obrambo našega naroda in države, da ustanovljajo dobrodne ustanove, gospodarska podjetja, knjižnice, da upravljajo podporne ustanove po posebnih določilih in da sodelujejo z drugimi sorodnimi organizacijami. Vse te naloge imajo naše skupine, glavna pa je: lajšati bedo vojnim žrtvam in pomoči potrebnim tovarišem.

Redni član skupine je lahko vsak bivši vojak, ki se je udeležil svetovne vojne, podporni pa sploh vsak, ki se prijavi, ki se strinja s skupinskimi pravili in ki hoče delati po pravilih Zveze bojevnikov.

Ko posvečamo to številko naši najdelavnejši skupini Ljubljana-Moste, je naša dolžnost, da opozorimo na delo naših skupin za blaginjo naših članov, vdov in sirot, pa tudi vsega človeštva.

Med nami ne sme biti nobenega bivšega vojaka, ki se ne bi oklenil naše organizacije in z malimi žrtvami pripomogel do velike zgradbe medsebojne sprave, prijateljstva in človečanstva.

Vsi, prav vsi v našo organizacijo, v naše skupine, kjer pa skupin še ni, jih ustanovite! Naj nam bo zgled skupina Ljubljana-Moste!

Kaj in kako delamo

(Poročilo skupine Ljubljana-Moste.)

Tovariši iz svetovne vojne na okup! To je bilo geslo, ki se je razširjalo meseca januarja l. 1926. po vsej naši obsežni občini Moste ter vzbudilo zanimanje pri vseh trpinih iz svetovne vojne. Zbrali so se na ta poziv v nedeljo 10. januarja istega leta možje in fantje v gostilni «pod Lipo», kamor so prispeli tudi odborniki osrednjega odbora, gg.: major Colarič, Bonač in Pirc. Po vsestranskem pojasnilu o namenu in obstoju zveze je bil izvoljen pripravljalni odbor s tovarišem Logarjem na čelu. Določili smo, da se bo vršil že čez 14 dni ustanovni občni zbor, ki se je vršil ob lepi udeležbi dne 24. januarja 1926. Izvolili smo prvi odbor, v katerem so bili tovariši: Logar Filip kot predsednik in odborniki Rozina Ivan, Ramovš Jože, Ravbar Vinko, Šerc Miloš, Trošt Filip, Jezeršek Franc in Erklavec Franc. Izvolili smo odbornike tako, da je bil zastopan vsak posamezni okraj v odboru, kar je velike važnosti glede zbiranja članstva. Vsi odborniki so pričeli z veliko vnemo zbirati članstvo in res je štela podružnica v kratkem času preko 100 članov. Ker je naša občina v pretežni večini delavska občina ter so socialne prilike težke, je odbor začel razmišljati o ustanovitvi članskega podpornega sklada. Takoj po prvi prireditvi, ki je bila dobrodelnega značaja ter je gmotno še precej dobro uspela, smo sestavili pravila za tak sklad in vložili v hranilnico kot temeljno glavnico 1000 Din, katera mora

Sedanji odbor skupine Zveze bojevnikov Ljubljana-Moste.

ostati glasom sklepa odbora vedno nedotaknjena. Dalje smo določili, da se steka v ta sklad ves preostanek od vplačane članarine in 50 % čistega dobička od vseh prirediteljev. Kesenje smo ta sklep spremenili v toliko, da se odda sploh ves razpoložljivi denar v podporni sklad in da more prejemati podporo le tisti, ki je vsaj eno leto član. Ta sklep je bil zaradi tega potreben, ker smo se bali izrabljanja. V teku preteklih petih let se je iz tega sklada, ki je namenjen za podpore članom, ki so v bedi, brezposelnosti ali težki bolezni in je za druge izdatke nedotakljiv, izplačalo skoro 20.000 Din. Kljub temu pa imamo v podpornem skladu še vedno dosti denarja. Poleg tega dela je skupina svoje članstvo tudi kulturno in moralno vzgajala. Priredila je več dramskih predstav v Ljudskem in Sokolskem domu. Največjo prirediteljev smo pa imeli l. 1928, v proslavo desetletnice sklenitve miru. Vprizorili smo Ivan Matičičevo bojno igro «Kalvarijo» v Mladinskem domu na prostem. Vse predstave so bile dobro obiskane. Gotovo je bilo pri teh predstavah do deset tisoč ljudi. Skupina je sodelovala tudi pri postavitvi spomenika padlim tovarišem pri sv. Petru v Ljubljani. V zimskem času prireja skupina tečaje iz nemščine za člane in njih svojce. V zabavo članstvu v zimskih večerih smo letos ustanovili tudi strelski klub, ki je imel lep uspeh, kar je posebna zasluga tovarišev Dolničarja, Cizelja in Verčona. Prvak za l. 1932. je postal tovariš Kozina. Prejel je krasen prehodni pokal. Preteklo leto je društvo praznovalo petletnico svojega obstoja. V proslavo tega jubileja smo vprizorili dramo Janeza Jalena «Bratje» in priredili družabni večer. Priprave za proslavo je vodil poseben odbor pod vodstvom tov. Kozine. Od teh prirediteljev je imel dobiček tudi članski podporni sklad.

Prizor iz 3. dejanja Ivan Matičičeve bojne igre «Kalvarija», katero je priredila skupina Zveze bojevnikov Ljubljana-Moste.

Ker do poslednjega časa v Ljubljani sami ni bilo razen osrednjega odbora nobene skupine Zveze, je občni zbor sklenil, naj se skupina imenuje Ljubljana-Moste in razširi svoj delokrog tudi na mesto in sosedno okolico. S tem je skupina zelo pridobila na članstvu in šteje preko 300 članov. Vendar je še mnogo vojnih tovarišev v našem okolišju, zlasti bolj situiranih, ki se nikakor ne morejo odločiti, da bi pristopili k skupini. Prostore ima skupina v hiši g. Videnška na Selu, Predovičeva ulica 10. Tam se vrše tečaji in seje.

Iz navedenega je razvidno, da vrši Zveza bojevnikov, skupina Ljubljana-Moste, važno socialno in kulturno delo, ter želimo, da pristopijo k nji vsi vojni tovariši. Prijave, vse prošnje za podpore, pritožbe itd. sprejemamo v društveni pisarni vsako sredo od 20. do 21. in vsako nedeljo od 10. do 11., izven uradnih ur pa jih sprejema vojni tovariš Kovič Karel, krojaški mojster na Zaloški cesti v Mostah.

O slovenski zemlji

Bratje, v sedlo, vajeti v dlan:
Drava nas zove, Jadran rjove,
vranci naj skrešejo trde podkove,
bratje — naprej!

R. Maister: Naprej.

Prelepa je naša slovenska zemlja! Vse ima: polja in gore, žita in rude, ravnine in gozde! In pota na morje proti jugu teko po tem nebeškem svetu! Zato ni čuda, da se je boj bojeval od pamtiveka za ta košček sveta, vsak bi ga rad imel, da bi imel s tem ključ proti jugu na morje. Koliko razdejanj in opustošenj je videla ta zemlja! Nebroj sovragov je pridrla semkaj: od severa, od juga, od vzhoda, od zahoda. Vsi, vsi bi radi vadljali za to sveto zemljo, da bi jim služila, da bi jim rodila sužnje, da bi ji grabili sadove sreče in blagostanja. Krepko se je ustavljal rod, še preden so prišli Slovenci v te kraje, navalu tujcev, drzno je branil svoja polja, svoje gore, svoje reke, mogočno je ščitil svojo vero in vse svoje najdražje, toda kloniti je moral. In zemlja čudovita, nebeška je postala rob tujcu, pohlep sovražniku. Toda tudi temelji mogočnih Rimljanov so se zamajali in zrušili v prah! In mnoga ljudstva, divja, pohotna so drvela po sveti naši zemlji, uničevala in morila pred seboj, kar jim je zastavilo pot. Končno je prihitelo v ta opustošeni svet ljudstvo, ki je hotelo ostati tu, da mu bo nova domovina. Slovenci! Vzljubili so te visoke gore, deroče reke, svetla jezera in male ravnine. S pridno roko in z novim veseljem so začeli obdelovati polja, da so jim rodila rž in pšenico kot nedkaj. Uredili so si svoje stvari kot so bili navajeni v stari domovini. Zopet so se zbirali župani in velmožje na zborovanje, da si uredijo «v domačih šegah utrjene postave». Hoteli so živeti mirno, brez nasilja, zadovoljno in pošteno. Toda to ni bilo všeč sosedom, ki so se pohlepno ozirali po zadovoljnih ljudeh in so jih hoteli podjarmiti. Hrabro se je boril Sloven, junaško je odbijal navale tujcev, toda premoč in sila sta končno zmagala in podjarmila Slovence. Mnogo je bilo prelite krvi saj

«Kri po Kranji, Korotani prelita,
napolnila bi jezero.»

Toda še vedno je bdela med njimi zlata pesem svobode in kadarkoli je bila prilika, so se zbirale slovenske trume ter pokazale svetu, da ne klonajo. Svetle točke na obzorju svobode: Samo, Ljudevit Posavski, umeščanje koroških vojvod, kmečki upori s svojim Matijem Gubcem, upori proti tlačanstvu grofov in tujih velikašev, borbe s Turki so jasen dokaz, da rod ni klonil, temveč je trdno stal in čakal. Po naši zemlji so pa ošabno gospodarili tujci, kruto pritiskali k tlom domače sinove, jim ukazovali ter jih zaslužnjevali duševno in telesno. Hoteli so jim iztrgati celo najdražje, kar so imeli: sveti materni jezik. da bi si jih tako popolnoma podvržli.

Pri tem so minevala stoletja. Še vedno se je krepko držal slovenski rod in čuval največji zaklad — materni jezik. Skoro se je zdelo, da ne bo konca trpljenja in da ga bodo popolnoma uničili. Prišla je nadenj še velika, toda zadnja preizkušnja — svetovna vojna. Strašno pot gorja, bridkosti in preziranja so hodili slovenski ljudje. Kakor da bi se vse zaklelo proti ljubi slovenski deželi, so divjale sile tujcev, da bi sedaj dovršile, česar stoletja niso mogle. Ni čuda, da je klonilo marsikatero slovensko srce. Strah, trepet, posirovelost, maščevalnost so zavladali in ubijali naše ljudi. Toda tudi štiri grozna leta so minula, svit zarje svobode je zažarel in pretrgal tisočletne robske vezi. Kakor odrešilne besede so vzplamtele v srcih slovenskih majniška deklaracija, Wilsonovih 14 mirovnih točk in končno propast osrednjih sil. Koliko svetega navdušenja, koliko velikega upanja je tedaj prešinilo slovensko srce! Z brati po rodu in jeziku eno, prosti nadlavde tujcev, svobodni v svobodni državi! Toda tudi v to

kupo veselja je kanila grenka kaplja usode. Niso se zmenili za pravične besede, da se mora dati vsakemu, kar je njegovega. Zopet so dvignili glave močnejši, številnejši in poteptali svete pravice malega naroda. Razcepljen je slovenski rod in le del je tako srečen, da je združen z brati po rodu v svobodni Jugoslaviji. Preblizu je meja, ki nas loči in razdvaja. Zavedajmo se vedno in povsod, da je Goriška, Trst, Istra in vzhodna Benečija naša zemlja, kjer prebivajo naši ljudje, četudi so mnogi klonili pod pritiskom tujčeve sile, ki je zlomila njih odpor, da so pozabili na svoj jezik in narodnost. Naša meja mora biti na zapadu Taljament in od Taljamenta črta mimo Vidma (Udine) do Gradiške, od tu pa južni tok Soče. Pa tudi na severu žive še naši ljudje, katere je nesrečni plebiscit pod pritiskom stoletnega trpljenja in zvičajnih obljub odcepil od svoje matere. Vsa južna Koroška, to je vsa Zilska dolina do Beljaka in črta do št. Vida ob Glini, od tu pa črta do državne meje na bivšem Štajerskem, je slovenska zemlja. Poprava severne državne meje je potrebna, saj nam morata pripasti tudi Špilje in Radgona.

Nujna bi morala biti tudi državna zveza med Severnimi in Južnimi Slovani. Že na mirovni konferenci v Parizu so se Čehi zelo trudili, da bi dobili skupno mejo z Jugoslavijo. To bi bil svet med Donavo in Rabo, katerega so imenovali «Koridor». Po madžarski statistiki, ki je vse prej kot pravična, živi na tem ozemlju 70.000 Hrvatov in Slovencev. Poleg teh se je naselilo zlasti ob Donavi mnogo Slovkov iz Nitre in Trenčina. Po češkem načrtu naj bi del «Koridorja» ob Donavi pripadel Češkoslovaški, večji del pa Jugoslaviji, tako bi bil velik del Gradiščanskega, katerega je mirovna konferenca prisodila Avstriji, prišel pod Jugoslavijo. Središče bi bilo mesto Sobotišče. S tem bi se pretrgal stik med Avstrijo in Ogrsko in odpravilo bi se mnogo političnih zvez, ki izza sklepa miru vznemirjajo vso Evropo.

To bi morale biti naše severne in zahodne meje. Mirovna konferenca je odločila drugače. Tako so zakrnavele rane na našem narodnem telesu in te rane so odprte, nezaceljene še danes! Koliko hudih preizkušenj so prestali in koliko dragocene krvi je bilo prelite, da dobimo nazaj, kar je našega? Ali naj bodo te žrtve zaman? Nikakor ne! Zato se mora tudi naša Zveza zavedati, da je njena dolžnost vedno in povsod stati na braniku pravic svojega rodu ter uporabiti vsako priliko, da kliče: «Vrnite nam, kar je našega!»

Razorožitvena konferenca

Dolga leta je vse nestrpnost pričakovalo sestanka razorožitvene konference. Končno se je le sestala dne 2. februarja t. l. in jo je vodil predsednik Henderson. Začela je z velikopoteznim sporedom in veliko razpravo, ki je trajala od 8. do 24. februarja. Skoro vse države so ob tej priliki predložile svoje predloge za razorožitev. Prav posebno pozornost je vzbudil predlog francoske delegacije za osnovanje mednarodne oborožene sile. Generalna komisija konference je potem sklenila, da se bodo vršili razgovori o posameznih predlogih razorožitve, pri tem se bo pa prepustila posameznim delegacijam popolna svoboda, da zagovarjajo svoje predloge in da predlagajo izpremembe k posameznim predlogom. Za predsednika generalne razorožitvene komisije je bil izbran Henderson, za njegovega namestnika Politis (Grška), za poročevalca pa Beneš (Češkoslovaška). Izvoljene so bile naslednje posamezne komisije, da pripravijo tehniške posameznosti in da proučijo vse predloge:

- 1.) Komisija za razorožitev na suhem. Predsednik: Buero (Uruguay), poročevalec: Bourquin (Belgija).
- 2.) Komisija za razorožitev na morju. Predsednik: Colban (Norveška), poročevalec: Westman (Švedska).
- 3.) Komisija za razorožitev v zraku. Predsednik: Madariaga (Španska), poročevalec: Boheman (Švedska).
- 4.) Komisija za izdatke oboroževanja. Predsednik: Vasconcellos (Portugalska), poročevalec: François (Nizozemska).

Tabor bojnikov

bo letos na Brezjah dne 10. julija. Spored objavimo v kratkem. Za polovično vožnjo je že zaproseno. Tovariši pripravite se, da bo naša manifestacija čim lepša!

5.) Komisija za proučevanje vprašanja in organizacije miru. Predsednik: Henderson, poročevalec: Beneš. Ta komisija je že začela z delom o moralni razorožitvi.

Tako je pričela razorožitvena konferenca z delom. Prepričani smo, da ne bodo upi, ki jih stavi vanjo vse človeštvo, zaman, temveč, da bo dovršila svoje veliko delo in obvarovala ljudstva strahot bodočih vojn in uničevanja. Posebno v današnjih dneh, ko se vse države mrzlično oborožujejo in pripravljajo za nova klanja, je nujno, da se zajezi največje zlo sveta in pripravi narode na medsebojno složno delo za prosep vsega človeštva. Skrajni čas je, da se vsota 50 milijard dinarjev, ki jo izdajajo države letno za oboroževanje, porabi za gospodarsko in kulturno obnovo ozemelj in narodov.

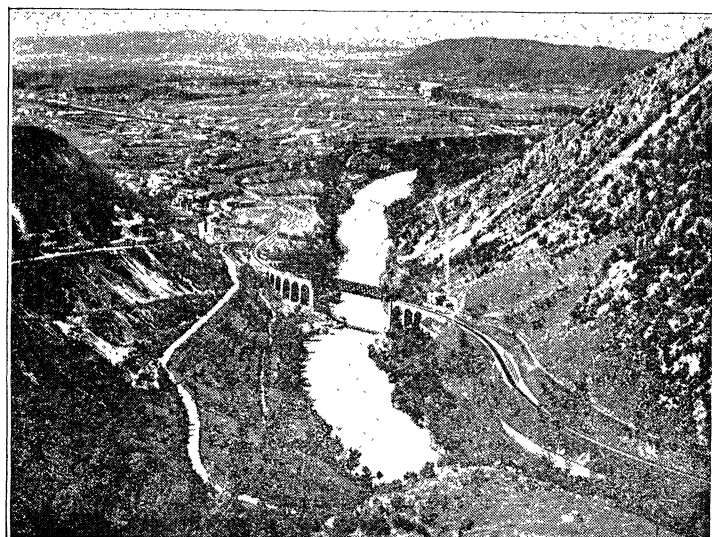
Smatram tudi zmagovito vojno za zlo; državnikov dolžnost je, da obvarujejo narode zla vojne. Bismarck.

† Aristide Briand

Svet je dne 7. marca t. l., ko je umrl francoski zunanji minister Aristide Briand, izgubil največjega borca za mir in za spravo med narodi. Ne le da je bil veliki pokojnik duša ideje zveze narodov, temveč je tudi največ pripomogel, da so se narodi zblížali za skupno delo v vseh perečih političnih vprašanjih. Mnogo nesporazumov in medsebojnih nezaupanj je bilo po svetovni vojni, skoro vsi so se ugodno rešili s pomočjo Brianda. Naj omenimo le grško-bolgarski spor, dogovor v Locarnu in največje njegovo delo: sprejem Nemčije v Društvo narodov in njegov pozdrav Nemčiji, ko so prišli njeni zastopniki prvič v Ženevo. Ves svet je vedel ceniti njegovo veliko delo za mir in sporazum med narodi ter so mu za to njegovo veliko delo priznali l. 1926. Noblovo nagrado za mir.

Teško bo pogrešala ne samo Francija, temveč ves svet velikega pokojnika, kateremu se moramo zahvaliti, da je premostilo človeštvo največje ovire medsebojnega povojnega nezaupanja. Prav posebno ve Francija, kaj je z njim izgubila, saj ga je proslavila s tem, da ga je proglasila za svojega največjega in najzaslužnejšega državljana.

Slava njegovemu spominu!

Slovenska zemlja: Gorica ob Soči.

Fran Bonač:

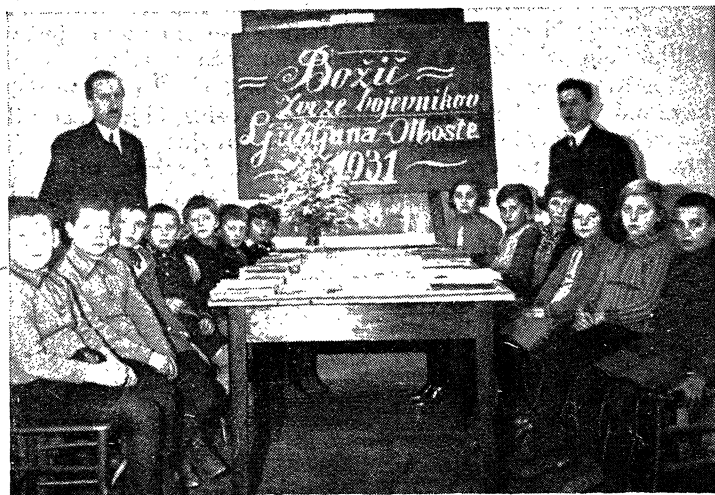
Nekaj vtisov z občnega zbora invalidov v Mariboru dne 31. januarja 1932

Dvorana Zadrušne gospodarske zveze polna. Krepki, odločni možje, še polni energije, neustrašenosti. Pač izmed tisočev naših invalidov najboljši, zbrani od njih, da javno povedo svojo bol in svojo voljo. Delegati. Koliko nepopisne tragike v teh ljudeh... Živ klic vojni, nam, človeštvu: «J'accuse, obtožujem!» Na svoj način, ampak na prav viden način pisana drama za našo «Vest», kakor jo je spisal Maurice Rostand in ki izzvenci v to glavno misel: «Človek, ki je po redu in zakonu brez svoje osebne krivde svojega nasprotnika v vojni ubil — lahko isti človek po svojem bistvu nadomesti duhovno svojstvo umorjenega in v srcu ljudi, ki so ubitega ljubili, lahko izpolni s svojim bitjem zasekano vrzel, ki jo je izkopal sam, vendar brez svoje volje. Življenje za življenje — to mu je zdaj pokora.»

Za invalide pa v prenešenem pomenu: «Družba človeška, ki je po redu in zakonu vsilila tem, svoj čas najlepšim in brhkim fantom v roke puško in ročno granato in jih strahovito pohabila — lahko ista družba po svojih dobro urejenih zakonih nadomesti izgubljene ude, izgubljeno zdravje in tako tem pohabljenecem, ki so prav za prav večkrat mnogo na slabšem nego njihovi padli in ubiti tovariši, ta človeška družba s pravo gorkoto srca vliva novo moč, novo silo. Pa brez ozira na to, kakšno uniformo so nosili, kakšno šaržo so imeli, kje so bili ranjeni ali telesno uničeni.

Invalidom pa naj-tudi še veljajo besede Angelike iz prav iste globoko resne drame Rostanda, ko govori obupanemu Marcelu, ki misli na samomor, češ: «Mi, ljudje na tem svetu, smemo uničiti le eno samo življenje — naše lastno»: «ne, ne, stokrat ne! Te pravice nimate več. Če se sedaj ubijete, morite Hermana še enkrat. Vi ne smete uničiti svojega življenja. Nas ljudi dolžnost je, da storimo vselej to, kar je najtežje!»

Težki so vaši koraki po dolini solz, gorjupi kelih do vrhunca poln in še čez in vendar še vztrajate, tako da mi, vasi nekdanji tovariši, z občudovanjem zremo na vas. Le malokdo spodsne, malokdo tone.

Nemški tečaj za mladino pri skupini Zveze bojnikov Ljubljana-Moste.

Vrhu tega se zavedajte, da je ves naš narod velik pohabljenec, skorajda sam, zapuščen od vseh, podoben svetopisemskemu romarju, ki je padel med razbojnike, obdan s strašnimi ranami, oropan svojih pljuč, pa ni ga usmiljenega Samaritana, da bi mu nudil krepčila ter ga krepko spravil na noge. Koliko je med nami ljudi, ki so kaj podobni oni materi, ki je lastnemu sinu prav pred kratkim prerezala grlo, ne vedoč, da je njen sin. Ta je bil l. 1914. poklican v vojno, kmalu ujet in že davno proglašen za mrtvega. Sredi maja 1931 pa se je nenadoma pojavil tako izpremenjen, da ga tudi v domači občini nihče več ni spoznal. Hotel je presenetiti vesele roditelje,

potem ko je bil krčmarju v domači gostilni povedal, kdo da je. Šel je na svoj dom in prosil za prenočišče. Odkazali so neznanču ležišče v hlevu. Mati je je medtem opazila, da ima tujec nekaj denarja v skromni bisagi. Nagovarjala je moža, naj spečega tujca ubije. Mož o tem ni hotel ničesar slišati in je naposled odšel v gostilno. Tam je zvedel, kdo je tujec. Vzradoščen hiti domov, toda strah in groza: žena je medtem tujcu s sekiro razbila glavo in prerezala grlo. Ko je zvedela, kdo je tuji človek, je zblaznela.

Tako tudi mnogi med nami, morda ne prav iz hudobije, ampak s pijančevanjem, belo kugo in ovađuštvo izpodkopenje korenine našemu rodu. Veliko bolj nego naši mejaši so nam nevarne te tri rak-rane, ki jih vsestavamo našemu narodnemu telesu dan za dnem mi sami, prav mi sami. V tolažbo nam je sicer, da še ni izumrla generacija onih mož, ki na drugi strani zopet sličiijo glavnemu junaku angleške pripovedne pesmi, «Henonu Ardenu» Alfreda Tennysona. Ta se je bil po mnogih letih tavanja po svetu, potem ko so ga vsi, tudi njegova najbolj zvesta žena, smatrali za zdavnaj preminulega, nenadoma vrnil in našel svojo ljubljeno ženo poročeno z drugim. Ni se izdal, ampak natihoma trpel strašne muke, da bi nesreče še bolj ne povečal... Ko je umiral,

«je vstal, rokó razširil,
glasnó zaklical: Ladja, ladja, rešen!
In padel je nazaj, nič več govoril.
Takó ta močna duša je odšla.
A v dan pokopa pristaniško selo
pogreb je videlo kot nikdar prej.»

Takih močnih duš je še na tisoče med nami. Tudi med našimi vojnimi invalidi, tudi med bivšimi vojaki. Leto za letom vidimo mnogo takih junakov na Brezjah na našem skupnem sestanku, in ni je sile, ki bi nam mogla preprečiti, da bi mi, bivši vojaki, vsako leto enkrat ne šli gori k Mariji potožiti svoje gorje in črpati novih moči. Letos bo to dne 10. julija in vem, da se bodo možje kljub krizi, kljub vsemu častno udeležili. Doslej nas nobena stvar ni mogla razdružiti. Kaj so nam vse očitali naši ekstremisti iz vseh taborov, mi smo šli pa mirno naprej in se nismo dali begati.

Dočim drugod bivši vojaki in invalidi dan na dan paradi-rajajo, napravljajo javne pohode, se košatijo v vseh mogočih uniformah, nas vse pa družijo srca, možatosti in treznega gledanja v to razburkano življenje. Izraz «veteranarji» prepuščamo vsem tistim, ki so nas obkladali s tem priimkom, pa so umolkni, ko so videli trezen, veličasten nastop bivših vojakov na Brezjah, pri raznih prireditvah in sijajna zborovanja tovarišev invalidov, ki hočejo živeti, delati, ne pa prosjati za drobtine, ki padajo z bogatinove mize.

«Hund und Katze, eckelhaften Hausvasallen,
mögen keifen um die Brocken,
die vom Herrentische fallen.» Weber.

Po naše je prav lepo to povedal Župančič:

«Lc pojdi, pa migaj z ušesom,
odrgni si verigo z drobtinami.»

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Rozina:

Pot v robstvo

Koncem oktobra l. 1918., ko je po vseh slovanskih deželah bivše avstro-ogrske monarhije odmeval klic svobode ter so se vršile navdušene manifestacije osvobojenih narodov, se je šele pričela avstrijska vojska v Tirolah na vseh položajih polagoma umikati. Takratni slovenski 17. polk, nazvan «železni», je prišel nekaj dni prej v rezervo na višine desno od Monte Rovera in Cost Alte na Chiesi in Capelli. Pričelo se je običajno čiščenje in dušenje uši, katerih smo se našli v postojankah nad Assa-Schlucht pri Cannovi. Dnevi so potekali brez posebnih dogodkov, le tu in tam nas je obiskal kak «Caproni», ki nas je navadno pustil pri miru. Noči so bile temne, zato je bil pogled na vrhove gora veličasten, kajti gore so žarele od strašnih požarov, ki so divjali po vsej fronti in bližnjem zaledju. Umikajoča se avstrijska armada je brezobzirno uničevala za seboj vsa skladišča z vsemi dobrami v njih, katerih pomanjkanje so prej tako bridko občutili naši prazni želodeci. Tako smo dočakali dan Vseh mrtvih, 1. november. Tega dne je rano v jutro izšlo povelje, da moramo nemudoma odriniti proti Man-

drielle za kritje umikajoči se vojski. Toda čudo, nikomur se ni mudilo izvršiti povelja. Čeprav je večina častnikov s polkovnikom Venturjem priganjala na vse pretege. Dosegli so baš nasproten učinek. Janezi so se uprli. Upor se je pričel pri tehnični stotnji — oddelku metalcev min, ker je bil poveljnik češki rojak poročnik Hübelbauer, mož kremenitega značaja, do skrajnosti dobrosrčen, saj je razdelil po večini vse svoje prejemke v naturi med svoje moštvo. Od tu se je upor razširil na ostali del polka. Polkovnik Ventur je sklical javno zborovanje vojakov, rotil in prosil, menda prvič v svojem vojaškem življenju, toda zaman. Vse je enodušno zahtevalo domov, da branijo svojo slovensko zemljo. Že naslednji dan smo pod poveljstvom podpolkovnika Celerja odrinili preko Carbonare in Vigolo Vatare ter dospeli na noč do Vigola. Prebivalstvo nas je vseskozi navdušeno pozdravljalo in vzlikalo, naj živi mir. Vseposvoda se je že poznal prevrat. Videli smo mnogo s črnim politih in prevrnjenih spomenikov bivših avstrijskih veljakov. Med potjo smo dobili tudi prirastek 7. lovskega bataljona in Bosancev, ki so se z veseljem priključili našemu polku. Naslednji dan smo pričeli zadnjo etapo našega pohoda na Trient. Ob 5. popoldne smo se utaborili tik pred Trientom. V mesto samo je odšel le en oddelek po živila. Vrnil se je precej pozno in nam sporočil malo razveseljivo vest, da so tam že Italijani. Živil nam seveda ni prinesel. Podjetnejši fantje so se razkropili po okolici ter se nemoteno založili z vsemi različnimi živili in drugimi stvarmi. Vsega je bilo dovolj, saj je bil prevrat. Ceste so bile na debelo posute z moko, sladkorjevim zdrobom in drugo šaro. Vso noč nismo skoraj nič spali, zgodaj zjutraj smo odrinili z godbo na čelu in z vsemi trenskimi vozovi proti mestu. Obcestni jarki so bili polni orožja, srečavali smo posamezne skupine vojakov, ki so kuhali in se gredli pri ognjih, ki so jih kurili kar s puškami. Cesta je postajala vedno bolj zatrapana z vozovi, moštvo in konji. Bližali smo se mestu, v katerem je bila prava zmešnjava. Vršila se je še vedno ljuta borba. S streh so se z zadnjimi silami borili posamezni avstrijski častniki z Italijani. Mimo nas so hitele dolge vrste Italijanov peš in na avtomobilih. Nikdo ni menda prav vedel, ali smo mi njihovi ali oni naši ujetniki, vsak je imel edino željo, da pride čimprej domov. S težkimi slutnjami smo se vlegli ta dan k počitku, saj nismo vedeli, kaj nam prinese prihodnji dan. Naslednji dan, 4. novembra, smo se pričeli pogajati z Italijani. Dovolili so nam prost odhod, zato smo morali žrtvovati dosedanjega vodjo polka podpolkovnika Celerja in položiti orožje. Ker je bila železniška proga razdrta in preobložena največ zaradi tega, da se nas iznebe, so nam Italijani svetovali, oziroma odkazali, da se začasno ustavimo v Rivi. (Nadaljevanje sledi.)

Ivan Šalamun:

Velika noč leta 1917. na Peralbi

Velikonočna sobota pred 15 leti. — Okoli enajstih dopoldne smo pravkar končali čiščenje naših snežnih rogov na Zollnerhöhe v bližini prelaza Plöcken na koroški fronti. Naša pod greben stisnjena baraka je bila že mesece varna pred granatami, saj je bila zaščiten s trdo sneženo odejo najmanj šestih metrov nad streho, dočim je bil rov od vrat barake do izhoda nad osem metrov dolg. Ta izhod smo morali zaradi silne planinske burje vedno in vedno čistiti. Bilo je težavno delo, kajti vedno znova nam ga je sneg zamedel. Ko se je vihar poleg, smo se vrnili v svojo barako, sedli na postelje, zbite iz desk, ter si zbužali spomine na velikonočno soboto pred tremi leti, ko v mladostni prešernosti 19letnih mladeničev niti sanjali nismo, kaj čaka človeštvo; ko smo nabijali topiče in streljali na hribčku nad domačo vasico ter se veselili velikonočnih darov in procesije pri župni cerkvi. Namesto domačih topičev so nam brundali italijanski 24centimetrski možnarji, namesto velikonočnih blagoslovljenih jedi so nam dajali slabo in neokusno hrano, a procesijo smo si delali z lopatami in krampi, ko smo morali čistiti zasneženi rov. Ako smo prišli iz rova na prosto, smo videli za našo planino razstreljene vasi Mauten, Kötschau, St. Stephan. Ušesa so se sicer že davno privadila tuljenju sovražnih granat preko našega grebena in preko naših glav v omenjene vasi. — To soboto tega tuljenja globoko pod sneg nismo slišali. Odrezani smo bili od zunanjega sveta že okoli štiri tedne, venomer je brila snežna burja. Vse naše delo je bilo na ohranitvi dohoda iz naših rogov na prosto. Živeli smo te tedne večinoma od «zimske zaloge», v teku vseh štirih

Poravnajte naročnino, saj znaša samo 10 Din letno.

tednov, se nam je menda le enkrat posrečilo, da smo z vzpenjačo, ki je vodila do artiljerijskih položajev, prejeli kruh in sveže meso. Ves čas smo otepali konzerve in prepečene. Pošta je seveda počivala v dolini, edina vez z ostalim svetom je bil naš zelo masivno zgrajeni telefon. Pri diviziji v dolini sem imel tovariša telefonista iz našega domačega kraja, ki sem ga naprosil, da je od časa do časa obveščal moje starše, da živim, četudi kot medved v brlogu, pod snežno odejo.

Še eno vez smo imeli z zunanjim svetom: našo radiopostajo. Takrat je bila radiofonija šele v povojih. Naši mali prenosni detektorski aparati so bili v stanu sprejemati valove odnosno Morsejeve znake le na najvišjih točkah, o kakih ojačevalcih se nam takrat še sanjalo ni. Imeli smo strogo zapoved sprejemati edino le sovražnikove frontne depeše, ki so bile šifrirane — šifre so menjali vsaj vsakih 14 dni —, ter te depeše takoj oddati po telefonu armadnemu poveljstvu. Seveda se teh strogih zapovedi nismo držali in smo v času, ko so dajale poročila velike stabilne postaje, kot n. pr. Dunaj, Budimpešta, Pariz, Lyon, Coltano (Rim), Malta itd., jemali ta časopisna poročila. Telegrafist Meier je prevedel francoska, italijanska in angleška poročila v nemščino in imeli smo vsako jutro najnovejši, necenzurirani dnevnik! Kako so nas častniki na našem položaju, tako pehotni kot artiljerijski, oblegali za novicami, si lahko vsakdo misli. Marsikatera cigareta «memphis» je priletela poleg obljube najstrožje molčečnosti v naše žepe.

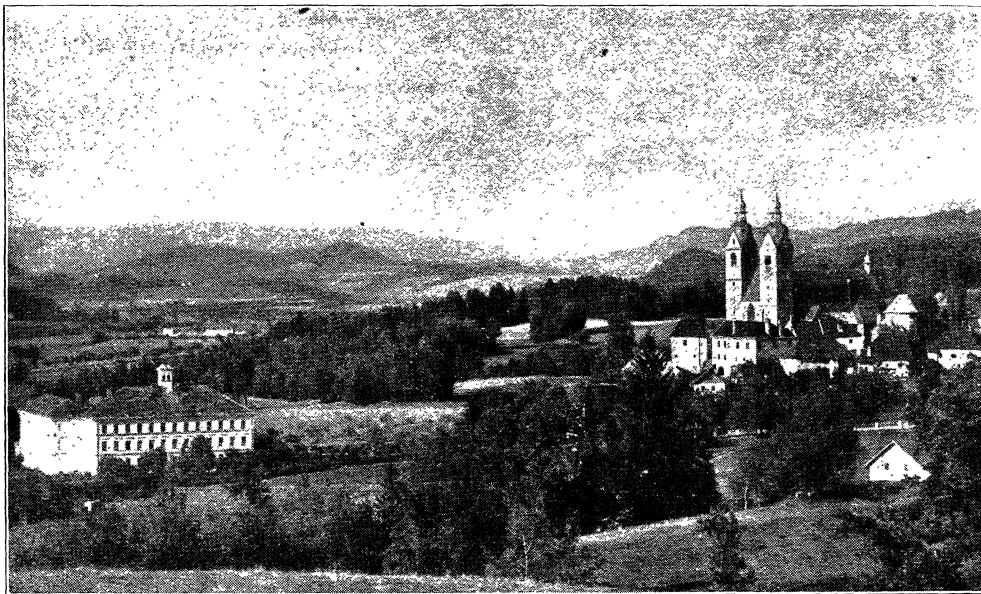

Strelski klub Moste, katerega člani so tudi člani Zveze bojevnikov, skupine Ljubljana-Moste.

Pri tem premišljevanju naenkrat zabrni telefon: depeša radijskega referenta pri 10. armadnem poveljstvu. «Telegrafist Šalamon dodeljen postaji ‚Fliegengitter‘. Iz novega položaja se mora telefonično javiti v teku 24 ur.» — O, jej, jej, «Fliegengitter»! Kritno ime za najbolj razvpito postajo na vsej koroški fronti, ki je bila šele tik pred zimo ustanovljena na gorovju Peralba, prav na italijanski zemlji ob stiku koroško-tirolske dežele. Tovariši so me pomilovalno gledali, v srcu se je pa gotovo vsak veselil, da ni ta «prijetna» dodelitev zadela njega baš za velikonočne praznike. Pa kaj, povelje je povelje, posebno če pride naravnost od armadnega poveljstva! — V teku 24 ur! — Bojni posvet. — Kako priti najprvo v dolino, ko so vse poti zasute od lavin, ki se še vedno trgajo. Po ruskih ujetnikih minulo poletje zgrajena serpentina cesta iz doline na našo planino sploh ni bila uporabna, toda pot je bila še najbolj varna, ker so se pričlenjala posamezna drevesa že kakih 500 m pod našo planino. Zaradi tega se tukaj ni bilo bati plazov. Kmalu sem imel vso prtjago v nahrbtniku, na kate-rega si še obesim snežne čevlje, karabinko vržem čez hrbet, na noge pa privežem smuči. Poslovim se, dva tovariša me s smučkami spremljata in šlo je po varnih mestih planine do roba gozda, kjer sem smučke izročil tovarišema in navezal snežke. V dobri uri sem bil skozi gozd v dolini, nato sem pa krevsal gotovo šest ur, da sem prišel v noči do vasi Lessach.

Drugo jutro, velikonočna nedelja, krasen dan! Iz doline se mi kažejo na daleč v ozadju od solnčnih žarkov lesketajoča gorstva. Tam gori na tistih skalah je «Fliegengitter»! Pogled na te navpične, razmetane, gole pečine mi je vzel skoraj vso korajžo. Premišlujem, kako bom pač prišel v te skale. Toda s posredovanjem prijaznega računskega podčastnika, ki mi je tudi ohrabil moje srce z dvema zavoječoma turškega cigaretnega tobaka, sem srečno poslal svoj nahrbtnik naprej z vzpenjačo. Sam sem jo tedaj mahnil v skale skozi raztrgane soleske, po po lavinah vsekani poti, vedno polagoma navkreber. Srečaval sem siromašne ruske ujetnike, ki so vlačili na polo-

in z glasnim «halo» pozdravila novega sotrpina. Postregli so nama z vročim čajem in rumom, meni menda za krst je kuhar v mcažno skodelico nalil rum s čajem, da sem kar kihal. Kuhar je bil koroški Slovenec Rožan, zelo vesel, ko sem mu povedal, da sem slovenski štajerc. Takoj sva jo urezala po domače in še zapeli smo, ker so bili tudi še drugi koroški Slovenci pri četi. Medtem je po ročni vzpenjači pricivilil od Oregonija tudi moj nahrbtnik, od «Fliegengitterja» je prišel neki tovariš po dnevno porcijo drv, po dva polena. Nato smo odrinili dalje, ker se je solnce že precej nagibalo k zatonu. Wiegele kot izurjen alpinec z mojim nahrbtnikom naprej, jaz

Slovenska zemlja: Gospa Sveta na Koroškem.

žaje na ramah vsak po dve poleni drv, kajti okolica Peralbe se je odlikovala s popolno goloto, le tu in tam je kak pritlikav grnič spominjal na rastlinstvo. Naše postojanke so bile na severni strani, dočim so jih imeli Italijani na južni strani. Po kakih petih urah gaženja, plezanja, skakanja in padanja sem vendar srečno privlekel svoje izmučene kosti nepoškodovane do bataljonskih položajev na tako zvanem Oregoni-prelazu, menda kakih 2300 metrov visoko. Ta prelaz je svoječasnno tvoril mejo med Avstrijo in Italijo.

Fronta je bila precej mirna. Le včasih je malo zagrmelo, menda bolj v čast veliki noči nego zares. Obe strani sta praznovali velikonoč v nedogovorjenem premirju. Pri bataljonskem položaju, seve popolnoma prepletenem s sneženimi katakombami, sem se nekoliko odpočil ter telefonično javil našemu «Fliegengitterju», da sem srečno prišel do vznožja njih «idealnega» položaja. Tovariš Wiegele, krepak koroški fant, s katerim sva se že poznala iz prvega obstreljevanja Trbiža l. 1915., se je oglasil pri telefonu in se takoj ponudil za mojega spremljevalca, češ, da je pot nevarna in bi se mi lahko zgodilo, ako zgrešim pot na levo ali desno, da se v četrto ure lahko znajdem kot nepovabljen gost pri italijanski menaži. Prijazni Korošci so me medtem prav imenitno pogostili, seveda sem tudi jaz moral žrtvovati v dolini zberačeni zavoječek «turškega». Svinjska pečenka, pražen krompir, čaj, steklenica vina, nazadnje pa še «mocca» iz čistih «kafekonzerv», res svečani obed na velikonočno nedeljo na fronti. Čez kake tri četrti ure pa pridrči tovariš Wiegele, jahajoč palico, da se je za njim kar kadilo. Nahrbtnik spet srečno oddam zadnji vzpenjači, ki je vodila kar z ročnim pogonom na greben mojega bodočega domovanja.

Sedaj pa hajd na plezalno turo, ubogi sin spodnještajerskih gričev, v borbo s skoraj navpično steno gore Peralbe.

V vznožju vodi pot mimo raztresenih križcev — grobov tovarišev, padlih v bojih za te gore —, nato pa skoraj naravnost navpično od skale do skale in po zledenelem snegu, kjer sva si sekala sproti stopnice z okovanimi petami gorskih čevljev in cepinov. Na najnevarnejših mestih so bili pritrjeni železni klini, tu in tam tudi žična vrv. Po menda skoraj dvehurnem plezanju prva črna votlina. Tovariš pravi: «Eto, položaj šte. I. in kuhinja.» Vsa posadka položaja naju je čakala v kaverni

prazen za njim, za menoj pa tovariš z dvema polenoma na hrbtu. Naj še omenim, da je prinesel tovariš s seboj bele snežne plašče, katere smo ogrnili pred odhodom iz položaja šte. I., ker je bil prehod zelo nevaren in ga ni bilo mogoče prehoditi, ne da bi bili zavarovani z belo odejo okolice. Prehod je bil tam silno ozek, na naši severni strani pa je bila stena tako navpična in le nekaj korakov od italijanske bojne črte, da so mogli sovražniki prav nemoteno vsakega, ki se je tam prikazal, odstreliti. Pridemo do kočljive točke. Megle ni, so sednji od Italijanov zasedeni greben se blišči v vsej svoji čistoti pred nami. Kaj hočemo? Ali naj čakamo? Oh, kaj! Kar naprej posamič. — Wiegele se plazi prvi sključeno: trap, trap, trap; gledam za njim in že je bil srečno na drugi strani. Sedaj še jaz! Ali sem bil neroden ali kaj, na sredi poti se spotaknem in tresknem po tleh grebena. Preden se skobacam, že «pek, ciiiin». — Krogla se je na skali odbila. (Rana takega strela je hujša kot ona, ako te zadene «dum-dum» krogla.) Skok, eden, dva, tri, že ležim na hrbtu v rovu pred kaverno položaja šte. II. Posadka, zaposlena s kidanjem snega, pozdravi novinca z glasnim smehom. Biti je moral spet krst s čajem. Medtem je srečno priskakal tudi tovariš z drvimi na hrbtu. Od položaja šte. II. preko položaja šte. III. do najvišje točke k predstražnim barakam, stisnjenim med skale in razdeljenim na polovico za pehotne prednje straže, polovico za našo radiopostajo, je vodila lepo izkidana široka pot. Medpotoma se pri položaju šte. III. javim pri poveljniku stotnije, nato pa še nekaj korakov in bil sem v rovu, v novi domačiji, kjer so me ostali tovariši z veseljem sprejeli. Ni minilo pol ure, ko smo pri krščevanju z «grogom» že navdušeno igrali tarok. Sam poveljnik stotnije, ki je prišel skupno z artiljerijskim izvidnikom, praporščakom, kontrolirat prednje straže, se je oglasil v naši snežni kaverni in nam delal družbo.

Ta Velika noč je bila v mojih spominih pač najzanimivejša.

Reklamacije in naročila na list pošiljajte na naslov: Ivan Rozina, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»).

«Bojevnik» izhaja 25. vsakega drugega meseca.

Čekovni račun št. 14.160

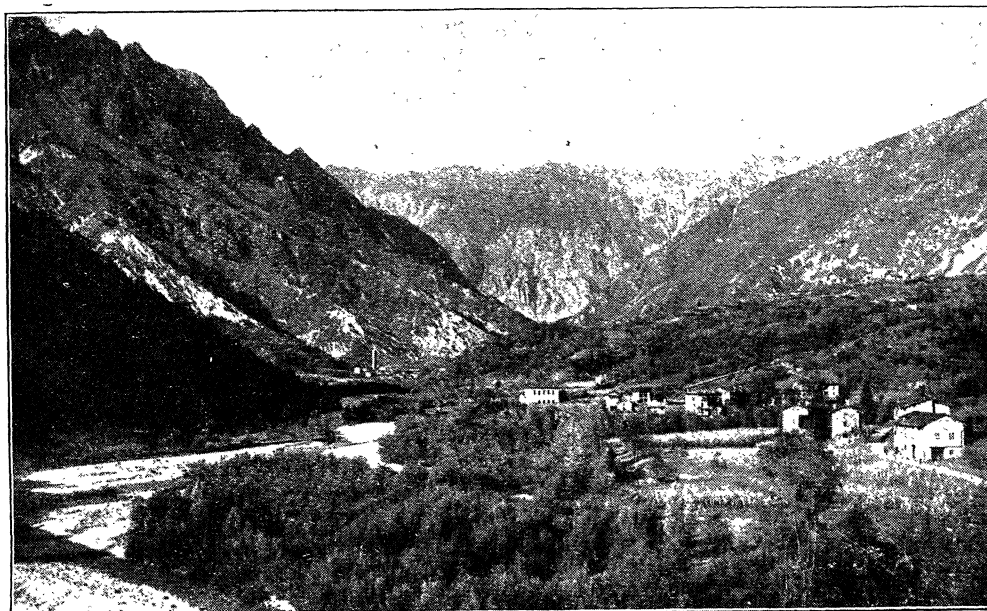
Dr. o. Stanko Marija Aljančič, ČSF.:

Iz spominov prostovoljskega življenja na Solunski fronti.

Naš prvi bataljon je zasedel «Zapadni krš», divje razclan greben nasproti «Kamenjaru», «Jajstem čuviku» in «Plateau-ju», ki so se nahajali v bolgarskih rokah. Jugozahodno od nas je ležalo popolnoma razbito selo «Budinirci», na bolgarski strani pa selo Polčište. — S svojim vodom, okoli 40 mož — v prostovoljskem bataljonu je mel vod okoli 100 mož —, sem tvoril četno rezervno. Čez dan smo bili pri miru, ponoči smo pa delali zemunice. Drugi dan se je začelo bombardiranje bolgarskih pozicij z vseh kalibrov. Bil je pozdrav novodošlih prostovoljcev. Žvižgajoč in sikajoč so švigale težke granate naših havbic tik nad našimi glavami v sovražne rove, kjer so se s treskom razletavale. Kakor pasji lajež so se slišali lažji izstrelki «brdjanov» in «poljakov» (poljski topovi), vmes se je pa kot grom razlegalo strahovito rjovenje eksplo-

merjenju. Saj so bili srbski topdžije-topničarji znani kot izborni strelci. Razen tega so jim poveljevali tudi izkušeni častniki. Natančno merjenje je pa otežkočala tudi bližina obeh nasprotnih si bojnih črt, ki sta bili na več mestih samo po nekaj desetih metrih vsaksebi. Seveda je bilo razburjenemu moštvu to težko dopovedati in, če bi se bil tedaj kateri od «sivih sokolova»-topdžija po nesreči zaletel v kraljestvo naših «surih orlova», bogme, najbrže bi bil izgubil precej perja. Saj je v vseh vojskah znana velika ljubezen, ki vlada zlasti v mirni dobi med raznimi vrstami orožja. Kadar se je torej pripetila kaka nezgoda — težkih izgub k sreči nismo imeli skoro nikdar —, smo spustili v zrak po dogovoru barvaste rakete, ki so opozorile častnika-opazovalca, naj topovski ogenj preloži naprej. Z izmenjavo starega, izrabljenega topovskega materiala in dovozom novih, prvovrstnih topov, ki so že začeli prihajati na fronto, so se ti primeri vedno bolj redčili in končno tudi izginili.

Zajemljiva je psihološka analiza vojaka za časa topovskega ognja, ki je osredotočen na sovražne rove.

Slovenska zemlja: Njivica v Beneški Sloveniji.

dirajočih težkih min, ki je tako, da človeku pretrese mozeg in kosti. Bevskanje malih hazen-topičev je spopolnjevalo peklenski koncert. Celo skale so letele v zrak in toča lomečega se kamenja je padala do naših rovov, tako da smo morali gledati, kako spravimo lastne glave na varno. Nemška artiljerija je sprva molčala, potem pa začela odgovarjati toda zelo poredko. Opazili smo, da je malo in da mora štediti z municijo. Preciznosti v streljanju jim ni bilo mogoče odrekati, kajti naša četna rezerva je dobila kar dve granati, ki pa — bil je skoro čudež — nista naredili nikake škode. Ena je padla samo meter od velike zemunce, v kateri je imel prostora cel vod, druga pa le pol metra od nje in je izkopala veliko, do zemunice segajočo jamo, ter pokrila njeno streho s celo plastjo padajočega kamenja, peska in prsti. Tretji dan bombardiranja, ki je trajalo dnevno po več ur, so bile poslanske patrole proti sovražniku. Našle so prve sovražnikove rove skoro zasute in polne mrličev. Napad topništva je bil namreč nepričakovan in sovražnik ni imel več časa, da bi umaknil svoje čete iz prvih rovov v zadaj ležeče zavarovane zaklone. Sami smo imeli ob tej priliki od padajočega kamenja in lastne artiljerije ter bolgarskih ročnih bomb komaj tri ranjence, med njimi dva prostovoljca.

Izgube zaradi lastne artiljerije so nastale le zaradi preobremenitve topov in njih izrabi, ne pa natančnosti v

Mogel sem opazovati, da je na frontnih odsekih, kjer se običajno niso vodile ogorčene borbe, v takih primerih med moštvom prevladoval nad jezo ali celo sovraštvom do sovražnika čut pomilovanja nad nesrečneži, ki so jih granate tuleč trgale na kose, mrcvarile in mesarile mine, ubijali šrapneli in zasipala toča železja, kamenja in prsti. Sam sem bil nekoč priča, ko je ob taki priliki moj narednik Mihajlo, star frontni lev, ki je prestal že nebroj bitk in prask v treh vojnah, opazujoč učinek eksplozij skozi trieder, zdajci odložil daljnogled in razburjen, toda brez sence veselja ali škodoželjnosti rekel okoli stoječim vojakom:

«Tale granata — in pokazal je s prstom na ogromen steber črnobelega dima prsti in kamenja, ki se je med bobnenjem eksplozije dvigal kot velikanska pahljača na vrhu bližnjega hriba — je pravkar raztrgala enega Bolgara. Videl sem roko in nogo, kako sta leteli v zrak!»

Mislil sem, da bo tem besedam sledil škodoželjen smeh veselja ali zadoščenja nad smrtjo sovražnika, ki je bil sokriv tolikega njihovega gorja, trpljenja in dolgoletne ločitve od dragih domačih. Toda nič tega. Obrazi so se možem zresnili, nihče ni odgovoril. Bral sem jim iz oči misel: Danes tebi, jutri meni. Občutek človeškega usmiljenja je zmagal nad maščevalnostjo, človečnost nad divjaštvom. Resni obrazi so govorili: Človek je kakor jaz, z

dušo in srcem, ki mora ubogati povelja višjih in ki je padel na svojem mestu kot junak.

Čisto drugačno razpoloženje pa vlada med borci na onih delih fronte, kjer se vrše med nasprotnikoma pogosti težki in ogorčeni boji. Tu prevladuje le ena misel: Povrniti mu milo za drago! Čim večje so izgube na lastni strani, tem večja je tudi želja, poravnati račun z obrestmi. Razume se, da tako mišljenje nima ničesar skupnega s krščansko ljubeznijo. Vojak, ki je gledal tisočkrat smrti v oči, ki je videl svoje najboljše prijatelje mrtve, ali kar je še hujše, za vse življenje pohabljen, padati okoli sebe, ki je bil že morda sam enkrat ali večkrat ranjen, postane trd, maščevalen, dà, celo krut do sovražnika, v katerem vidi vtelešeno svojo nesrečo in katerega stremi zato tudi z vsemi silami uničiti. Več če mu škoduje, bolj je zanj. Zato so smrt bruhaajoče salve topov, ki kot z orjaškimi kladivi razbijajo protivnikove pozicije in jih rušijo v prah, bobnenje zemlje ob silnih udarcih izstrelkov, kriki in tuljenje ranjencev in smrtno ječanje umirajočih za njegova ušesa prijetna godba. Zaveda se, da je sovražnikova poguba njegova rešitev, da je to maščevanje za padle tovariše in edina pot za doseg cilja — zmagovalnega konca vojne.

To sovražno-maščevalno razpoloženje proti nasprotniku pa traja le toliko časa, dokler mu ta stoji nasproti z orožjem v roki. V ranjencu ali v neoboroženem ujetniku pa naš vojak ne gleda sovražnika, temveč brata, človeka, kateremu z usmiljenim srcem pomaga v nesreči in potrebi.

Dobe se sicer sadistični tipi, ki z nasladdo mučijo ali ubijajo tudi ranjenega ali ujetega nasprotnika, toda ti so k sreči redki. O srbskem vojaku morem reči po lastnih izkušnjah, da je do sovražnika, ki je neoborožen ali ranjen padel v njegove roke, viteški in plemenit. Tega se pa z enako pravico ne bi moglo trditi o njegovem bivšem nasprotniku: preočitno še polje v njegovih žilah fino-tatarska kri.

Iz organizacije

Tabor slovenskih vojakov iz svetovne vojne bo letos na Brezjah dne 10. julija. Spored objavimo v kratkem. Za polovično vožnjo je že zaproseno. Tovariši, pripravite se, da bo naša manifestacija čim lepša!

Članarina za leto 1932. Po sklepu občnega zbora plačujejo skupine osrednjemu odboru za vsakega člana 4 Din, in sicer 3 Din za osrednjo blagajno in 1 Din za tiskovni sklad «Bojevnika». Čekovni račun št. 14.160.

Skupine in člani opozarjamo, da dobe vsa navodila v Ljubljani pri tajniku na Dunajski cesti št. 14 («Orient»). Tja pošiljajte tudi vse dopise za list in pa za Zvezo. Zlasti prosimo vse tovariše, naj nam poročajo o delu skupin, o težnjah in o doživljajih z bojišč. Pošljite nam tudi slike s front in zaledja, dalje slike spomenikov; naš list jih bo rad prinašal, kolikor bo dopuščal prostor.

Za vojni muzej zbira naša Zveza zanimivosti z bojišč, predvsem slike, dnevnik, knjige itd. Vse tovariše, ki lahko te stvari pogrešajo, prosimo, da jih poklonijo naši Zvezi.

Radi izdaje knjige o spomenikih vojnih žrtev potrebujemo slike vseh spomenikov, ki so bili postavljeni v Dravski banovini vojnim žrtvam. Zaradi tega prosimo zlasti vse občinske ali župne urade, naj nam pošljejo slike vojnih spomenikov in vojaških grobišč s kratkim opisom slavnosti odkritja in vseh na spomeniku vklesanih imen padlih tovarišev.

Tiskovni sklad. Občni zbor Zveze bojevnikov je sklenil, da se za naš list nabira tiskovni sklad, ki naj obstoji iz prispevka skupin po 1 Din od člana, iz dela dobička skupinskih prireditev in iz prostovoljnih prispevkov.

Kolporterji in prodajalci, ki bi hoteli prodajati naš list, naj se zglase v trgovini «Orient», Ljubljana, Dunajska cesta št. 14.

Nove skupine naj se ustanavljajo po novem zakonu o društvih, ki je izšel v Službenem listu kraljevske banske uprave Dravske banovine št. 403/60 iz leta 1931. Pravila za skupine in podrobna navodila se dobe pri tajniku Ivanu Rozini, Ljubljana, Dunajska cesta št. 14

(«Orient»), kamor naj se pošiljajo tudi vsi dopisi za Zvezo in za list. Čekovni račun št. 14.160.

Za tiskovni sklad «Bojevnika» so darovali: Avgust Jenko (Ljubljana) 100 Din, Alojzij Štrukelj (Leskovec) 30 Din, Janez Jecl (Mestinje, p. Podplat) 30 Din, Jože Pirc (Ljubljana) 20 Din.

Skupine. Ustanovila se je nova skupina Ljubljana-Sv. Peter. Na novo se snujejo skupine v Dobovcu, Hrastniku, Gotovljah in Ločah pri Poljčanah.

Ustanovni občni zbor skupine Zveze bojevnikov Ljubljana-Sv. Peter se je vršil v sredo 13. marca v gostilni g. Zupančiča Leopolda ob lepi udeležbi bivših vojakov iz svetovne vojne. Tovariš Jože Pirc je očrtal smernice Zveze bojevnikov in poročal o nalogah nove skupine. Nato je bil soglasno izvoljen za predsednika tovariš Leopold Zupančič, za odbornike Rudolf Wagner, Franc Belinc, Alojzij Turšič, Ivo Žan, Ivan Jančar, Jože Pirc, Venčeslav Kubelka, Franc Vrhovec in Anton Pišek, za preglednika pa Ivan Gajšek in Drago Dinter. Namen skupine je v glavnem, da lajša socialno bedo svojih članov in pomoči potrebnih vojnih vdov in sirot, dalje pa tudi da posveča skrb spomeniku vojnih žrtev ob šentpeterski cerkvi. Upamo, da bo lepa zamisel združila v tej organizaciji vse bivše vojake šentpeterskega in poljanskega okraja, za katere je v prvi vrsti namenjena.

Križe pri Trziču. Pri nas obstoja podružnica Zveze že od leta 1926. Dne 15. maja 1928. smo odkrili spomenik vojnim žrtvam, po odkritju smo pa tiho delali v smislu društvenih pravil. Mnogo članov je med tem odstopilo, ker so mislili, da je Zveza z odkritjem spomenika izvršila svojo nalogo. Velika vrzel je nastala v podružnici, ko je umrl naš agilni tajnik, šolski upravitelj Aleksander Jeločnik. Sedaj skušamo poživeti organizacijo po novih društvenih pravilih in bomo v kratkem sicali občni zbor.

Resnica o oboroževanju

(«Esperanto», glasilo Splošne esperantske zveze v Ženevi, št. 3. 1932.)

V Ženevi se bodo zbrali zastopniki 61 držav, da razpravljajo o oboroževanju in da se razgovore o izdatkih vseh držav za vojaške namene. Društvo narodov je objavilo podrobne podatke o oboroževanju, kolikor so mu jih razne vlade poslale. Za oboroževanje se po teh podatkih izda skupno čez 5.000.000.000 dolarjev. To so pa le neposredni izdatki za armade in mornarice, medtem ko so vsi posredni izdatki skriti v drugih delih državnih proračunov, ker se te prakse poslužujejo skoro vse države.

Knjiga Ottona Lehmana-Russbülta «Revolucija miru», ki je izšla pred kratkim v nemškem jeziku, nam precej jasno prikazuje oborožitveni položaj. Po Lehmanovih računih, ki jih do danes ni ovrgel noben strokovnjak, bi bili oborožitveni stroški naslednji:

	Dolarjev
Izdatki po uradnem dokumentu Društva narodov	5·0 milijard
Pod drugimi partijami v splošnih proračunih	0·5 „
Vojaške pokojnine	2·5 „
Posredni izdatki, ki vendar služijo vojnim namenom, kakor gradbe strateških cest, železnice itd.	2·5 „

Skupaj	10·5 milijard

Število vojaštva v stalnih armadah vsega sveta znaša 6.900.000 mož. Izmed teh ji je v Evropi 3·9 milijonov, evropskih kolonijalnih vojakov 6·7 milijonov, rezerv 39— milijonov.

V primeri s predvojnimi časom so porastli skupni izdatki za oboroževanje do sto odstotkov. V letu 1908. se je porabila približno poldruga milijarda dolarjev. V letu 1913. so znašali ti izdatki že pet milijard dolarjev. V teku štirih vojnih let so države porabile za oboroževanje 250 milijard dolarjev. Ko je bilo vse izčrpano, je prišel konec vojne in sledilo je zmanjšanje vojnih izdatkov. Vendar je bilo vojno stanje h koncu vojne isto kot leta 1913. Toda od leta 1924. so vojni izdatki rastli neprenehoma. Lord Robert Cecil računa sedanji dnevni izdatek za vojne namene do milijona dolarjev, a natančnejši računi dosežejo gotovo dnevno dva milijona dolarjev.

Armade razpolagajo danes s sledečim težkim orožjem: 19.700 bojno opremljenih letal, 6200 tankov, 46.300 topov in metalcev min, 4800 ladijskih topov, 256.000 strojnih pušk. K temu treba prišteti približno toliko rezervnega materiala.

Mornarice v vseh vodah štejejo: 115 velikih bojnih ladij, 2051 križark in drugih vojnih ladij. Vseh skupaj s 5.705.000 tonami.

Vzrok porasta števila strojnih pušk je pripisati sledečim dejstvom: H koncu vojne je imela divizija 75 strojnih pušk, leta 1924. že 500 in danes najmanj 1000. More se računati, da pride na deset mož pehote ena strojna puška. Po sodbi švicarskega polkovnika Gertscha ima vsaka strojna puška bojne vrednosti 250 najboljših strelcev.

Zadnji vojna je zahtevala 10 milijonov mrtvih. Njeni stroški so bili, všteti upoštevanja, okoli 250 milijard dolarjev. Usmrtitev enega človeka je stala med vojno torej 25.000 dolarjev. Vzgoja človeka, dokler si more sam služiti vsakdanji kruh, t. j. do 16. leta, se lahko računa, da stane 3.750 dolarjev, medtem ko stane usmrtitev v mnogo krajšem času šestkrat toliko. «Se li zadovoljujete s takšnim položajem,» je vprašal Lord Cecil na mirovnem sestanku, «da se vsak dan izdaja en milijon dolarjev za oboroževanje, medtem ko grozi vedno večjemu številu ljudi beda in brezposelnost in primanjkuje sredstev, da bi se moglo tem ljudem pomagati?»

Razorožitvena konferenca bo morala najti rešitev vprašanja razorožitve, ker sicer zadene narode še hujša vojna vihra kot je bila svetovna vojna z vsemi svojimi posledicami.

Mrzlično oboroževanje, zaradi katerega trpijo vse države kakor za neozdravljivo boleznijo, je največji vzrok svetovne krize. Brez močne in velike omejitve oboroževanja ni mogoče misliti na premostitev svetovne gospodarske krize in na obnovo dobrin težko preizkušenega človeštva.

F. Skobl:

Dogodki

«Ilirija». — V št. Hipolitu nas je bilo pri brzovnem polku lepo število Slovencev. V eni sobi 9. stotnije smo imeli svoj kader. Tam smo se v prostih urah zbirali na neprisiljeno kramljanje. Da smo pri tem dostikrat govorili o zločinu Avstrije, ki je izzvala vojno, in o usodi Slovencev, je razumljivo. Bili smo si zlasti edini v tem, da se nahaja Slovenija v prav nesrečnem kotu, da nas bodo ob koncu vojne raztrgali in da si bodo Italijani privoščili precej velik kos. Večkrat se nam je iz sosednje sobe pridružil službujoči narednik F. ter vselej vprašal, kaj je pogruntala «Ilirija». Razume se, da smo med seboj vedno govorili slovenski, in to precej neženirano. Čelov se nam ni bilo treba bati, Nemci in Madžari pa nas niso razumeli.

*

Poslednje počivališče. — Tik za pristavo v Reklincu šumi zelen gozdič. V gozdiču ob poti je pokopališče za kolero umrlih, pa tudi drugih vojakov iz začasne bolnice v Reklincu. Grobovi so na lepem prostoru med visokim in košatim drevjem. Koliko nad in življenjske sile je pokopanih v hladni tuji zemlji! Vsi, ki tam počivajo, so upali na povratek v domovino. Mnoge izmed njih so pokosila ognjena žrela, še več pa jih je položila v zemljo zavratna kolera.

Dočim je to pokopališče, kakor mnogo drugih, bilo obdano z lepo ograjo iz neolupljenih brezovih drogov, je nešteto podnih grobov razsejanih po širnih poljanah Galicije, za katere danes gotovo že nihče ne ve.

*

Izgnanci. — Izdano je bilo povelje, da mora vse civilno prebivalstvo zapustiti vas. S seboj naj vzame kar le more, ker ne bo moglo hoditi v vas po živila, niti po druge stvari.

V mrzlem jesenskem jutru so se ljudje zbirali pred cerkvijo. Od spodnjega konca vasi sèm tira huzar na konju sivega starca, ki komaj premika noge. Venomer ga priganja: «Hajdi, stari!»

To je vse, kar zna razen madžarščine. Tem zgovornejši pa je puškino kopito, ki ga mora starec le prepogosto občutiti na svojem hrbtu. Nisem si mogel kaj, da sem nahrulil brezsrčnega bandita, kar je imelo uspeh le dotlej, dokler ni izginil izpred oči.

Iz gruče pred cerkvijo se je kmalu razvila vrsta voz in pešcev, ki so s svojim bornim premakljivim imetjem zapuščali vas. S solznimi očmi in bridkostjo v srcu so se ozirali nazaj na domačo vas, nevede, ali se bodo še kdaj vrnili in če ne bodo našli mesto prijaznih hišic le še kupe pepela.

*

Mir? — Po telefonskih žicah so skrivnostno švigale vesti, da je v sovražnih jarkih vriskanje in razposajeno veselje. — «Sovražnik ne strelja več.» — «Na fronti je mirno.» — «Na zakopih je sovražnik izobesil belo zastavo.» — «Parlamentarji prihajajo, naši jim gredo naproti.» — «Vršijo se razgovori.» —

Tako so se podile vesti druga za drugo. Ko se je izvedelo, za kaj gre, je povsod zavladalo veliko veselje, zlasti ko je dospela vest, da mora mirovati orožje. Bila je torej na pohodu zares prava velika doba, ne ona, o kateri se nam vedno pripovedovali, hoteč nas podžgati za nove morije. Vse je bilo prerojeno, vse na novo oživljeno. «Bliza se blagi mir!», je šlo od ust. «Vojni bog umira, angelj miru prihaja!»

To je bilo na severu!

Na jugu pa so se temni oblaki bolj in bolj kopičili...

Ni nam še bilo dano, da bi se kmalu vrnili domov.

Prispevajte za naš tiskovni sklad

Preden oddaste sobnoslikarska in pleskarska dela, zahtevajte, da Vam napravi zanje ponudbo tvrdka

STONE MALGAJ

DRUŽBA Z O. Z.

pleskarstvo, ličarstvo, sobo- in
črkoslikarstvo

LJUBLJANA

KOLODVORSKA ULICA št. 6

Najmodernejši sobnoslikarski vzorci vedno na razpolago.
Solidna in točna postrežba z večletnim jamstvom.

Priporoča se

koncesionirano elektrotehnično podjetje

Havliček Fran

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 5

Telefon 3421

Napeljavanje in popraviljanje električnih naprav v mestu in na deželi ter priznani oddelek za hišne telefone in zvonila. Strokovno popraviljanje elektrotehničnih aparatov, likalnikov itd. — Racionalizacija obratov.

Proračuni brezplačno.

Cene zmerne.

MODROCE — OTOMANE — DIVANE

IGNACIJ NAROBE

NIZKE CENE

TAPETNIK IN DEKORATER

SOLIDNO BLAGO

LJUBLJANA

GOSPOSVETSKA CESTA ŠT. 16 (PRI LEVU)

FRAN JEZERŠEK

parna pekarna in trgovina s kurivom
MOSTE, Zaloška cesta 4

se priporoča

Cene zmerne — Postrežba točna

Kurivo tudi na obroke

RODE IVAN - mesar VODMAT

podružnica Zelena jama

se toplo priporoča vsem
odjemalcem in prijateljem.

Postrežba točna in
solidna.

Splošno strojno mizarstvo

I. PRAZNIK

LJUBLJANA, ZAVRTI ŠT. 9

izdeluje vsa dela spadajoča v njegovo
stroko po konkurenčnih cenah in se
toplo priporoča

JOŠKO GODIČ

stavbni pleskar, ličar in sobni slikar
MOSTE, POLJSKA POT ŠT. 32

*

izvršuje vsa naročila
spadajoča v njegov obrt
po konkurenčnih cenah.

KAREL ŠTRUKELJ

mesarija, podružnica v
Zeleni jami, Tovarniška ulica

se toplo priporoča vsem
znancem in tovarišem.

Postrežba točna in solidna.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana - Prešernova ulica št. 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Ima vlog nad 480,000.000 Din.

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z
vsem svojim premoženjem in z vso svojo
davčno močjo.

Vse naložbe obrestuje kar najbolj ugodno.

Posojila se dovoljujejo na posestva, menice in
vrednostne papirje čim najceneje. — Za male
trgovce in obrtnike ima posebno **kreditno dru-**
štvo, za pupilne naložbe pa **sodni depozitni od-**
delek. Za varčevanje mladine izdaja **domače**
hranilnike, za pošiljanje denarja po pošti pa
svoje položnice.

Telefon št. 2016 in 2616.

Poštni čekovni račun št. 10.533.

Uradne ure za stranke so od 8. do 12. in pol.

NIZKE CENE.

Velika zaloga dvokoles Tribuna, Styria, Dürkopp,
Paris, Record, Sachsovih motorjev, šivalnih strojev,
otroških vozičkov najnovejših modelov.

Izdelujejo se tudi vozički po naročnikovem okusu,
prevozni triciklji, invalidski vozički, posamezni deli
in pnevmatika.

Prodaja na obroke.

Ceniki franko.

«TRIBUNA» F. B. L.

tovarna dvokoles in otroških vozičkov

Ljubljana, Karlovška cesta 4

Dentist tehnik

H. FRANKEN

VODMAT, Krekova ulica

Ordinira od 9. do 12. ure dopolden in
od 1. do 8. ure popoldne.

Ekstrakcija (izdiranje) ob zobnem nadomeščanju
brezplačno

Za tovariše bojevnike poseben popust

ZAPLOTNIK ANDREJ

SPLOŠNO ČEVLJARSTVO

LJUBLJANA

ZRINSKEGA CESTA ŠT. 5

se priporoča za izvrševanje vseh v čevljarstvo
spadajočih del.

- Cene zmerne. — Postrežba točna.

PINTAR ERNEST

brivec za dame in gospode
v Mostah, Pokopališka ulica št. 4
se cenjenemu občinstvu najtopleje priporoča.
Garantirano prvovrstna postrežba.

ALOJZIJ VRABEC

L J U B L J A N A
SV. PETRA NASIP ŠTEV. 41

Izvršuje vsa v splošno kle-
p ar st vo spadajoča dela.

Postrežba točna. — Cene zmerne.

Moške obleke, plašče, suknje,
izdeluje elegantno in strokovnjaško

IVAN KOVIČ

MODNO KROJAŠTVO
MOSTE, Zaloška c.

Cene solidne. — Postrežba točna.

TISKARNA

ANDREJ SEVER
LJUBLJANA-MOSTE

ZALOŠKA CESTA 25

*

TISKOVINE ZA TRGOVCE, URADE ITD.
LEPAKI, LETAKI, CENIKI, VIZITKE ITD.

ANTON KOZINA

MEHANIČAR

LJUBLJANA

ŠMARTINSKA CESTA ŠT. 8

se priporoča za vsa v mehanično stroko
spadajoča dela

FRANC DOLINAR

PARNA PEKARNA

IN

SLAŠČIČARNA

LJUBLJANA

PRED ŠKOFIJO

IN

POLJANSKA CESTA št. 29

SE PRIPOROČA

Franc Zaletel

domača veležganjarna in
destilerija

Št. Vid nad Ljubljano

priporoča vse vrste
domačega žganja, ruma,
vinjaka in likerjev
kakor tudi
pristni gorski malinovec

Tvrdba je bila ustanovljena leta 1796

Točna in solidna postrežba

Kriza!

Te pošasti se ni bati gospodinji, ki zna kupovati, kajti ona dobro ve: **Poceni** le, kar **dobro** je. **Pridi, prepričaj se, ne boš se kesala,** če blago pri nas boš izbrala!

Za perilo:

Trpežna rjava kontenina, široka 78 cm,
meter Din 8— in Din 5—
Trpežna rjava kontenina, široka 150 cm,
meter Din 18— in Din 16—
Šifon za perilo, meter Din 13—, 11—, 10—, 9— in Din 6—
Belo platno za rjuhe, šir. 150 cm, Din 24—, 20— in Din 17—
Brisače, zelo trpežne, meter Din 8-50
Brisače, kuhinjske, čisto platno, ena Din 8—
Brisače, frotirke, najboljše, po Din 28—, 10—,
9-50 in Din 7—
Gradl za žimnice (madrace), zelo močan, meter Din 30—
Odeje (kovtri) klotasti in rožasti,
komad Din 180— in Din 150—
Srajce, moške, močne in lepo izdelane od Din 35— naprej
Spodnje hlače, moške od Din 21— naprej
Moške nogavice, boljše kakovosti od Din 8— naprej
Oksforti in cefirji za srajce od Din 6-50 naprej
Ostanki po smešno nizki ceni.

Za obleke:

Pralna svila najboljše vrste, krasni vzorci,
meter Din 17— in Din 11-50
Deleni, dobro pralni, najnovejši vzorci,
meter Din 11-50 in Din 10—
Poplini v vseh barvah, meter samo Din 15—
Opal batist v vseh barvah, meter samo Din 9-50
Dvojni tisk (druk) na obeh straneh, izredno močen
meter Din 12—
Tisk (druk) za predpasnike meter samo Din 8-50
Čisto volneno blago za ženske obleke v vseh barvah
od Din 30— naprej
Crepe de Chine v vseh barvah, meter samo Din 57—
Blago za plašče, kostume, najlepša izbira po najnižji ceni.
Trpežno in lepo blago za moške obleke po izredno nizki ceni.
Ostanki skoraj zastoj!
Ženske nogavice, flor in svila,
par Din 19-50, 16—, 14— in Din 8—

Dobro blago, nizke cene, to je naše geslo.

Oglejte si našo zalogo, kupite nekaj malega, da se prepričate, in uverjeni smo, da Vas po poizkusu smemo smatrati za našo trajno stranko!

Z odličnim spoštovanjem se Vam priporoča

manufakturna trgovina M. H. Škofič, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 17.

Vsak kolesar se odloči za to, da mu popravi kolo, šivaini stroj in gramofon mehanična delavnica

STANE RAKOŠ
MOSTE — VODMAT

Društvena ulica

ker je pri njej najbolje postrežen s popravilom in nizko ceno.

Iz zaloge si izbere kolo raznih znamk, pneumatiko, olje itd.

Nove pošiljke so tu.

Nižje cene!

Nižje cene!

VINKO RAVBAR

čevljarski mojster na Selu

se toplo priporoča za vsa v njegovo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje najbolje, najhitreje in najceneje.

Oglašujte v „Bojevniku“

Kavarna «Central» in vinotoč

vljudno vabi na pokušnjo pristnih štajerskih in dolenskih vin, ki jim je cena od 10 Din navzgor.

Klavir na razpolago.

Za obisk se priporoča

Ana Miholič.